Настирливість старого Володаря Знань подолала всі незліченні перешкоди, і його було таки допущено в святая святих — печеру Неповторного. Перед тим попередили: аудієнція буде максимально короткою. Отож старий розпочав сигналізацію одразу, як тільки за ним затягся плівкою отвір у стіні величезного приміщення, що правило Неповторному за кабінет. Не втрачаючи жодної миті, приступив до суті справи. Він, бач, вважає, що ситуація розвивається в загрозливому напрямку, що замість того, аби старанно вивчати середовище з метою ефективнішого пристосування до нього, висуваються ідеї інтенсивної його експлуатації. При цьому зовсім не враховуються ті незворотні зміни, які можуть виникнути. Розрив між діями та їх наслідками — ось в чому тра-гедія епохи…

Неповторний слухав, не перебиваючи. Його циліндричне тільце стояло перпендикулярно, міцно спираючись на віночок чорних тоненьких опор. Старий Володар Знань мав обвислу оболонку, в якій годі вже було роз-пізнати циліндр, отож і не дивно, що, промовляючи, він одночасно думав і про живлення, та йому, на жаль, не запропонували поповнити запаси енергії.

Від загальних міркувань, які старий примудрився приправити спогадами про давно минуле з його "етикою стриманості", він перейшов до конкретних проблем. Його, бач, стурбувала, навіть стривожила програма випробування антиінтерферонних сполук на Вулканній Горі. Він вважає, що це випробування, не кажучи про інші аспекти, потенціально таїть у собі суто фізичні небезпеки: безоглядне втручання в Природу, порушення її вікових ритмів може викликати потрясіння і катаклізми небаченого масштабу. Отож він вважає випробування таких руйнівних чинників на терені Вулканної Гори особливо загрозливим. Адже Вулканна Гора — дивовижний об’єкт, вона породжує найголовнішу ріку — Червону, яка омиває увесь відомий Всесвіт. В басейнах життєдайних водойм розселилося усе їхнє численне плем’я…

Закінчив старий банальною істиною: сім разів одміряй — один раз відріж. Висловившись, він зморщився ще дужче, з фатальною покірністю ждучи звичайної в таких випадках смерті. Але Неповторний відпустив його живим, і головну роль в цьому відіграла не повсюдна слава вченого — "батька антиінтерферону", а деякі інші мотиви. Крім того, глибока внутрішня переконаність, система аргументації, мужність (старий важив життям!) все-таки зачепили Неповторного: він вирішив усе обміркувати знову, щоб успішніше провести операцію. Та й багато що залежало від наслідків розвідки — мобільний загін мав от-от повернутися з району Вулканної Гори.

Стара печериця має рацію: це справді незвичайний об’єкт. Про двиготіння Вулканної Гори, коливання великої маси її речовини висувалися найрізноманітніші припущення, а що там діється насправді — так досі й невідомо. З оглушливим шумом і ревом з неї вириваються потужні потоки, наче їх гонить гігантський насос. А яким палахкотючим червоним сяйвом вона оточена! Це невичерпний резервуар енергії. Недаремно, мабуть, Вулканну Гору вважають центром Макрокосму.

Неповторний ретельно розглядав знімки, схеми та інші зображення Вулканної Гори, обираючи пункт для випробування. І чим довше міркував, тим більше переконувався: треба проникнути всередину Гори і там продемонструвати силу нової зброї. О, коли Гора розколеться — це буде тріумф, відлуння якого пронижe далину тисячоліть!

На саму думку про це Неповторний відчував гру імпульсів у всьому тілі. Унікальний об’єкт… Тому ж і необхідно показати свою міць на ньому. Сини боліт давно вже опанували нові терени, давно утвердилися на берегах найбільших рік, і ця руйнівна, невідпорна зброя помножить їхню силу і могутність! З’явилась перспек-тива завоювати все. А той малодушний старий шкарбун хоче зірвати випробування, проповідує концепцію поміркованості, розважливості!

Невдовзі Неповторному доповіли наслідки розвідки. Виявилось, що до Вулканної Гори найлегше про-братися Синьою рікою, яка впадає в її

надра. Хоча береги внутрішніх озер Вулканної вимощені гладеньким матеріалом, висадитися можна. Окрім випадкових мандрівців, постійного населення там нема. Система захисту, яка діє, певне, інстинктивно, складається з електромагнітних розрядів та інтерферонних мурів, які виникали при появі розвідників. Повертався загін Червоною рікою, причому в сутичках з ворожими племенами загинуло біля тисячі одиниць, що перебільшує число приросту. Неповторний негайно затвердив секретний план випробування антиінтерферону під кодовою назвою "Екзітус" (вихід, кінець, наслідок). Науковим керівником операції обрав саме Володаря Знань, оскільки антиінтерферон виготовлено на основі принципів, розроблених старим ученим.

Лоскотливе мереживо позитивних імпульсів охопило все тіло Неповторного. Його рішення здавалось йому своєчасним, обгрунтованим і логічним. Історична мить настала!

Воля Неповторного була для старого Володаря Знань мов грибкова злива. Випробовувати нові нищівні засоби мусить саме він, хто рішуче виступав проти цього безрозсудного заходу. О, яка гірка іронія долі!

Разом із великим загоном антиінтерферонників учений вирушив у далеку подорож. Мовчазно ник на середньому плоту, сумовито поглядаючи то на гладінь Синьої ріки, то на резервуари з антиінтерфероном, замасковані брудними плівками. Попереду й позаду на плотах панувало піднесення — молоді ватаги разом зі сво-їми підлеглими горланили войовничих пісень, деякі стрибали в річку і галасували, пливучи поруч із плотом. Для них не було ніяких сумнівів і вагань. "Ми також хочемо повоювати!" — зухвало говорили вони старшим. Вилазки, рейди, походи — ось чим вони снили. Нищити, захоплювати, підкоряти — ось їхня етика й мораль. Природа? Хіба вона існує не для того, щоб нею користатися? Знаходяться лякливі, застерігають: життя зале-жить від Природи, доки вона, мовляв, живе і розвивається, дотий й ми житимемо. Хе-хе, для них, молодих, це таке джерело, якого ніколи не вичерпаєш!

Раптом галас ущух. Старий поглянув і обімлів: плоти атакували Кулясті. Виринали з річки і без вагань кидалися на войовничих циліндриків, ковтаючи їх десятками. Ті, що бовтались у синіх хвилях, першими опинилися в їхніх пащах, решта збилася докупи, не знаючи, що діяти. Про якісь переговори з Кулястими годі було й думати. Кулясті, оточивши зарозумілих завойовників, що збилися в одну живу купу, поглинали їх без ліку. Тіла їхні роздулися, як дирижаблі, від галасливого загону на передньому плоту не лишилося жодного вояка. Кулясті довго лежали нерухомо, потім наледве поскочувались у ріку і попливли геть.

Вцілілі воїни Неповторного полегшено зітхнули, але кожен розумів: ще два–три таких напади, і від їх-нього експедиційного корпусу нічого не лишиться.

…Навряд чи можна розповісти про всі пригоди, яких зазнала експедиція на своєму шляху до Вулканної Гори. Доводилося долати пороги, пробиватися крізь фіолетові тумани, обминати скелі і плавучі острівці. Нарешті ж дісталися-таки Вулканної Гори…

То було грандіозне видовище. Спочатку ніхто й не подумав, що то сама Гора — наче хмара заступила половину рожевого неба. Із скороченням відстані обриси її чіткішали, маревність танула, і вже можна було розрізнити круті схили, могутні кряжі та пасма. Усі на плотах принишкли, гостро відчувши свою мізерність у цьому великому світі.

Тоді один із старших ватагів звернувся до них:

— Ви самі бачите, який це гігантський витвір Природи. Ми дрібні супроти нього за розмірами, але ми… дужчі. Ми підкоримо Вулканну Гору, і тоді навіть Кулясті жахатимуться нас!

Ріка завирувала, на порогах плоти кидало так, що мало не потопило. Та ось нарешті їх з шумом понесло до величезної печери, яка

сполучається з гірськими гротами. В цей момент всіх оглушило електромагнітним розрядом. Опритомніли вже в гроті, на склепінні якого вигравало голубе й рожеве сяйво.

Володар Знань, очунявши, почав спостереження. Незабаром визначив, що стихія тут підпорядкована певним ритмам, без великих зусиль зареєстрував періодичні коливання самого тіла Гори і дійшов висновку: Вул-канною її назвали цілком слушно.

Тим часом ватаги підрозділів пильнували берегів озера, вишукуючи зручне для висадки місце. Це було нелегкою справою: всюди ковзко і круто. Старий Володар Знань приховано радів, спостерігаючи марні спроби причалити. От якби течія винесла їх звідси… Та це були наївні мрії — учений не знав чи, може, не хотів нічого знати про те, що волю Неповторного не можна не виконати і залишитися живим.

Після тисяч спроб вдалося-таки зачепитися за невеличкий мис. Це був п’ятачок, базуючись на який можна відвоювати цілий плацдарм. Та як тільки воїни, вивантаживши спорядження, розташувалися на п’ятачку, перед ними несподівано виросла стіна із сірого міцного інтерферону. Усі були ошелешені: якщо мур замкнеться навколо — їм усім кінець.

— Ми ждемо ваших вказівок! — підступили ватаги до Володаря Знань, і вчений змушений був розкрити секрет антиінтерферону, визначити його дозування.

Коли все було готове, старий розташувався на якійсь купині, спостерігаючи дивовижний краєвид. І в ко-льорах, і в звуках, навіть у лініях форм тут відчувалася гармонія, внутрішня злагодженість. А як позначиться на всьому цьому дія антиінтерферону? Наче у відповідь на його тривожне запитання, заклубочився ядучий газ. Гора струснулася, почулися переможні вигуки. Оглянувшись, учений побачив, як у великий пролом сірого за-хисного муру кинулися штурмові загони.

В надрах Гори, по менших і більших печерах, на берегах струмків і озерець, проживало багато племен, які одразу виступили проти чужинців. Особливо запеклий опір вчиняли інтерферонники. Вони швидко спору-джували свої сірі мури, і пришельцям доводилося знову й знову обстрілювати їх антиінтерфероном. Незабаром бійці Неповторного пробили тунель назовні, в який одразу ринули червоні і сині потоки. Опір захисників Вул-канної Гори було зламано.

І ось, позираючи на порожні плоти, що похитувалися коло берега, Володар Знань помітив: хвиля спадає, затока вкривається темніючою гладінню, рожеві тони на склепінні починають згасати… Що відбувається?

Вулканна Гора різко струснулася і заклякла. Все охопила мертва тиша. Швидко запала темрява, поповз холод. Витративши свої теплові ресурси, воїни Неповторного — та й він сам у далекій печері — скоцюрбились, затіпались в агонії. Загинула Вулканна Гора — погинули й вони всі до одного.

…В глибині овального екрана, схожого на дзеркало, з’явилося суворе чоловіче обличчя. Молода світло-волоса жінка, що сиділа за письмовим столом, підвела голову, і їхні погляди зустрілися.

— Прочитали?

Вона ствердно кивнула головою.

— І що скажете?

В голосі режисера редакторці вчулася настороженість. Опустила очі, навіщось погортала сторінки.

— Як на мою думку… всі ці умовності важко буде передавати засобами мультфільму. Перед нами трагедія: віруси нищать людський організм, а за допомогою малюночків хіба можна…

Він слухав її і чомусь думав про дивовижу життя. Цілі світи пронизують один одного Організм людини для вірусів — планета з її ріками і озерами крові. Але агресія…

— А мені хотілося б зробити цей фільм, — зітхнув режисер у глибині екрана. — Засобами мультиплікату можна передати все, навіть найумовніші умовності. Уявіть собі подорож по великих ріках людського організму… А Вулканна Гора — невтомне серце… Задля його збереження мусимо працювати всі — і митці, і вчені, і медики…